

Câu trần thuật đơn có từ là

Kiến thức, bài tập nâng cao Ngữ Văn 6

I - NỘI DUNG KIẾN THỨC CẦN NẮM VỮNG

1. Thế nào là câu trần thuật đơn có từ là ?

Câu trần thuật đơn có từ là là kiểu câu trần thuật biểu thị một suy luận trong đó chủ ngữ thường được nối với vị ngữ bằng từ là.

Ví dụ : Bởi lẽ mảnh đất này là bà mẹ của người da đỏ.

(Bức thư của thủ lĩnh da đỏ)

Kiểu câu này thường biểu thị một suy luận nên còn được gọi là câu luận.

2. Đặc điểm của câu trần thuật đơn có từ là

Câu trần thuật đơn có từ là có những đặc điểm sau đây :

- + Vị ngữ của câu thường do từ là kết hợp với danh từ hoặc cụm danh từ tạo thành.
- + Khi chủ ngữ và vị ngữ được biểu thị bằng động từ hoặc tính từ thì nghĩa của chúng được dùng như danh từ.

Ví dụ : - Tập thể dục là bảo vệ sức khoẻ.

- Thi đua là yêu nước.

- Khóc là nhục.

+ Tổ hợp giữa từ là với động từ, cụm động từ, hoặc tính từ, cụm tính từ cũng có thể làm vị ngữ.

Ví dụ : — Bài văn này là hay.

- Việc bạn làm là tốt.

+ Khi muốn biểu thị ý phủ định cần có các cụm từ không phải, chưa phải đứng trước từ là.

Ví dụ : - Chàng không phải là Sơn Tinh.

- Chị tôi không phải là cô giáo.

+ Khi muốn khẳng định ta thêm từ vẫn vào trước từ là.

Ví dụ : Trẻ con vẫn là trẻ con.

3. Các kiểu câu trần thuật đơn có từ là

Căn cứ vào nội dung ý nghĩa, người ta chia câu trần thuật đơn có từ là thành các kiểu nhỏ đáng chú ý sau đây :

+ Câu định nghĩa, giới thuyết

Trong kiểu câu này vị ngữ thường giải thích, đánh giá bản chất của sự vật, hiện tượng nêu ở chủ ngữ.

Ví dụ : - Sách giáo khoa là công cụ để thầy (cô) giáo tổ chức hoạt động học tập.

(Ngữ văn 6, *tập một*)

- Chiến mã là ngựa dùng trong chiến trận.

(Ngữ văn 6, *tập hai*)

- Sức khoẻ là vốn quý của con người.

+ Câu giới thiệu

Trong kiểu câu này, vị ngữ thường nêu lên một tư cách, một đặc điểm của sự vật, hiện tượng nêu ở chủ ngữ.

Ví dụ : - Bà đỡ Trần là người huyện Đông Triều.

(Con hổ có nghĩa)

- Trường học này là nơi chúng em trưởng thành.

. + Câu miêu tả

Trong kiểu câu này, vị ngữ dùng để miêu tả, so sánh làm nổi bật đặc điểm trạng thái, sự vật, hiện tượng nêu ở chủ ngữ.

Ví dụ : - Ngày thứ năm trên đảo Cô Tô là một ngày trong trẻo, sáng sủa.

(Nguyễn Tuân)

- Mị Nương là người con gái xinh đẹp tuyệt trần.

+ Câu đánh giá

Kiểu câu này vị ngữ nêu lên một nhận xét, đánh giá về sự vật, hiện tượng nêu ở chủ ngữ.

Ví dụ : - Ba mươi sáu chước, chước chuẩn là hơn.

(Nguyễn Du)

- Bài làm của em là tốt.

- Khóc, rên đều là yếu hèn.

II - BÀI TẬP

1. Hãy cho biết tác dụng của mỗi câu trần thuật đơn có từ là sau đây :

a) Việc làm của Lang Liêu nhân ngày lễ Tiên vương là có hiệu.

b) Đất rừng phương Nam là truyện dài của Đoàn Giỏi.

c) Câu trần thuật đơn là loại câu do một cụm c - V tạo thành, dùng để giới thiệu, tả hoặc kể về một sự việc, sự vật hay để nêu một ý kiến.

d) Hà Nội là thủ đô của nước Việt Nam.

đ) Đất là nơi chim về.

e) Tự học là biện pháp tích cực nhất giúp ta tiến bộ.

g) Thạch Sanh là người có tình, có nghĩa, hết lòng vì mọi người.

2. Đặt 12 câu trần thuật đơn có từ là, trong đó có : 3 câu thuộc kiểu câu định nghĩa, 3 câu thuộc kiểu câu giới thiệu, 4 câu thuộc kiểu câu miêu tả và 2 câu thuộc kiểu câu đánh giá.

3. a) Viết một đoạn văn ngắn miêu tả cảnh đẹp quê em trong đó có một câu trần thuật đơn giới thiệu và một câu trần thuật đơn miêu tả.

b) Xác định chủ ngữ và vị ngữ trong mỗi câu.

4. Có hai bạn tranh luận với nhau về hai câu sau đây :

- Chú Tư là người Hà Nội.

- Chú Tư, người Hà Nội.

Một em cho rằng chỉ có câu đầu là kiểu câu trần thuật đơn có từ là. Em kia thì cho rằng cả hai câu đều là câu trần thuật đơn có từ là nhưng ở câu thứ hai người ta lược bớt từ là. Theo em, ai đúng, ai sai ? Vì sao ?

5. Trong các trường hợp sau đây, trường hợp nào đảo trật tự được, trường hợp nào không đảo trật tự được ? Vì sao ?

Trường hợp 1 : - Em là học sinh.

- Học sinh là em.

Trường hợp 2 : - Người mù là người tàn tật.

- Người tàn tật là người mù.

6. Sử dụng câu trần thuật đơn viết một đoạn văn tả cảnh sân trường lúc ra chơi.